

SHORT REPORT

Sport and Physical Activity in Isolation Caused by Coronavirus

 Branko Krivokapic¹
¹Independent researcher, Cetinje, Montenegro

Abstract

The coronavirus pandemic, officially declared on March 11, 2020, has temporarily stopped the planet, and paralyzed all sports activities. Millions of athletes around the world, locked in four walls, without the possibility of training and competition, faced a new challenge. This study tries to look at the psychological and sociological impact of quarantine on athletes, as well as the economic consequences that the pandemic will leave on the world of sports. Interviews with a sports psychologist, sports worker and former athlete highlighted various aspects of the crisis. The aim of study is to assess how and to what extent a pandemic will change sport, with the conclusion that it will not change the human nature and strong need to engage in it.

Keywords: *Physical Activity, Sport, Isolation*

„Možete strpati u kavez pticu pjevačicu/ Ali je ne možete primorati da pjeva/ I možete da zarobite slobodnu pticu/ Ali ćete joj morati podsjećati krila/ Jer će se vinuti poput sokola kada odleti...“
- Cage the Songbird, Elton Džon (John, n.d.)

I oni koji su divinizovali Majkla Džordana tokom igračkih dana – a bilo ih je poprilično – sa nelagodnom su pratili njegov dvadesetominutni govor na svečanosti uvrštavanja u košarkašku Kuću slavnih u Springfildu, 11. septembra 2009. godine.

Pojedini su ga nazvali samoljubivom tiradom.

„Jednog dana, možda ćete me vidjeti kako igram sa 50 godina“, privodio je solilokvij kraju.

„Ne smijte se. Nikad ne recite nikad, jer su prepreke, baš kao i strahovi, najčešće samo iluzija.“

„Prijetnja“ o povratku na parket, pokazalo se, bješe doskočica: biološka ograničenja su nadjačala i „Air Jordana“. U godini u kojoj je ugasio 57 svjećica na rođendanskoj torti, međutim, prepreke i strahovi su se izmjestili iz prostora iluzija u stvarni svijet.

Ispunjen virusom SARS-CoV-2.

U svega nekoliko sedmica, ispostavilo se u kolikoj mjeri su krhki doživljaji izvjesnosti, predvidivosti i sigurnosti, na kojima počiva moderna civilizacija. Brojevi oboljelih i umrlih rastu iz sata u sat, dok se svijet, strogo zatvoren u granice sopstvenih država, gradova, stanova, zatekao u limbu, kovačevskom „uvodu u drugi

život“: život pogubljenih koordinata, uznemirenosti, strijepnje od budućnosti...

Omedenosti i jeze.

Život u kome su medijski i komunikativni prostor okupirali termini „pandemija“, „socijalna/fizička distanca“, „(samo)izolacija“, „karantin“. Oštro sukobljeni sa prirodom sporta, koji se, prije i iznad svega, ostvaruje kao javna i društvena aktivnost.

Nepun mjesec nakon 19. februara i meča osmine finala fudbalske Lige šampiona između Atalante i Valensije na milanskom San Siru – kasnije nazvanim „nultom utakmicom“ zbog uticaja na masovno širenje zaraze – Uefa je 17. marta utvrdila da je stao fudbal u Evropi. Otkazala Euro 2020, do daljeg odgodila svoja takmičenja (UEFA, the European Club Association, European Leagues and FIFPRO Europe, 2020).

Prateći preporuke i mjere nacionalnih vlada, prvenstva na Starom kontinentu su, kao domino efektom, jedna za drugim prekidana ili nisu ni započeta. Šablon su pratile i ostale sportske aktivnosti.

U SAD su 12. marta suspendovane sezone u profesionalnim ligama (NBA, NHL, MLS), a tri dana kasnije otkazano je NCAA „martovsko ludilo“.

Šampionat Formule 1 nije ni počeo; tenis nije dočekaao američke Masterse na betonu.

Correspondence:

Montenegro Sport

 B. Krivokapic
 Independent researcher, Gipos 4/1, 81250 Cetinje, Montenegro
 E-mail: bacakri@gmail.com

Najzad, poslije usaglašavanja sa domaćinom, Međunarodni olimpijski komitet je 24. marta potvrdio da su Olimpijske igre u Tokiju – otvaranje je bilo zakazano za 27. jul – odgođene za 2021. Prvi put: ranije se dešavalo da planirana takmičenja, spriječena svjetskim ratovima, budu otkazana (Berlin 1916, Tokio 1940, London 1944).

Nedugo pošto je Svjetska zdravstvena organizacija proglasila pandemiju (11. mart), sport je – izuzimajući rijetke oaze (fudbalska prvenstva u Bjelorusiji, Tadžikistanu, Burundiju i Nikaragvi...) – paralisana.

Zatvoreni u četiri zida, bez mogućnosti za kretanjem i neposrednom komunikacijom, treniranjem i takmičenjem, samo neznatnim procentom lišeni egzistencijalnih briga, milioni sportista našli su se pred novim izazovom.

Zahtjevnijim od prethodnih.

Život pod pritiskom

Kao da je predvidjelo dešavanja, istraživanje grupe naučnika predvođenih dr Vinsentom Volšom, sa Instituta za kognitivnu neuronauku Londonskog univerzitetskog koledža, obavljeno 2017. godine, ukazalo je da se vrhunski sportisti bolje nose sa stresom od „normalnih“ ljudi (Wilson, Walsh, & Parkin, 2017). Da je njihov kognitivni i emotivni odgovor u situacijama kada su suočeni sa pritiskom brži i efikasniji.

Pogledajmo kako Lionel Mesi ili Kristijano Ronaldo, Lebron Džejms ili Janis Adetokumbo, riješavaju jednačine protivničkih odbrana i pomislimo isto.

No, „život nije što i polje preći“, bilo ono fudbalsko ili košarkaško.

„Može se reći da su profesionalni sportisti prošli dugogodišnji dril da bi stigli do stadijuma na kome se nalaze“, za potrebe istraživanja komentariše Nebojša Žižić iz Podgorice, specijalista medicinske psihologije, savjetnik u psihoterapiji i psiholog u sportu.

„Mnogo čega su se odricali, ulagali u karijeru, čak, iz ugla ljudi van sporta, i ekstremno, te, naravno, imaju veoma izraženu motivaciju da uspiju. Sve navedeno zahtijeva značajne visokofunkcionalne kapacitete ličnosti da se prilagodi i istraje, i konstantan rad na sebi, pa se može reći da su profesionalni sportisti većinom istrenirani da žive i funkcionišu pod pritiskom.“

I u karantinu, ali ne sportskog tipa?

Da li sportiste u uslovima bitno različitim od onih u kojima se profesionalno dokazuju – pri nedostatku treninga i takmičenja, interakcije sa saigračima, protivnicima, navijačima, samopotvrđivanja kroz rezultate – njihov psihofiziološki profil čini otpornijim ili, pak, osjetljivijim?

„Nema pravila. Na različite vrste ličnosti vanredne okolnosti različito utiču. Nekoga će učiniti osjetljivijim, a nekoga će aktuelna situacija podstaći da pronade u sebi nove snage i strategije za suočavanje sa stresom, što dalje može da iskoristi u karijeri. Naglašavam da je sada sportistima najvažnija podrška od sistema kojima pripadaju (timova, društva, porodice), kao i jedni od drugih“, zaključuje Žižić.

Prozor

Zajedničko za sportiste, rekreativce i one kojima je jedini kontakt sa sportom posredstvom TV-a je da im je u izolaciji potrebno vježbanje.

Svjetska zdravstvena organizacija preporučila je „150 minuta fizičke aktivnosti umjerenog ili 75 minuta jakog intenziteta sedmično, ili kombinaciju“ (World Health Organization, 2010). Uz napomenu da se savjeta „možete pridržavati i kod kuće, bez posebne opreme i u ograničenom prostoru.“

Dobrobiti su opštepoznate. Ublažavaju se negativni uticaji socijalne odvojenosti, dnevna rutina vježbanja podražava psihološki efekat držanja situacije pod kontrolom, i sredstvo je za smanjenje

anksioznosti, očuvanje psiho-fizičkog zdravlja.

Prozor kroz koji vidimo sebe boljima.

Studija „The Effects of the Current Economic Conditions on Sport Participation“ autora Krisa Gratona i Temisa Kokolakis sugerisala je da je među posljedicama svjetske ekonomske krize 2009-2012. bilo i smanjeno učešće britanske populacije u sportskim aktivnostima (Gratton, & Kokolakis, 2012). Pitanje je koliko je primjenjiva na nove okolnosti.

Ekonomska kriza biće dublja, ali će u nju čovječanstvo zakoračiti nakon karantina nezabilježenog u modernoj eri. Moglo bi da se nasluti da će izolacija mnoge da podsjeti, nekima i da otkrije esencijalnu važnost fizičke aktivnosti, kao i podstakne na usvajanje zdrave navike.

Na to će usmjeravati i društvene mreže, preplavljene video snimcima popularnih sportista – veliki broj njih se istakao i doniranjem sredstava za borbu protiv posljedica pandemije – koji vježbaju u svedenim uslovima.

Francuski atletičar Eliša Nohomovic je otišao korak dalje. Konkretnije: pedesetak hiljada koraka dalje. Na balkonu svog stana u Tuluzu, ne većem od 7 metara, istrčao je – maraton (42,195 kilometara).

„Želio sam da pokrenem pomalo ljudi izazov“, pojasnio je nakon gotovo 7 sati trčanja, „i da unesem malo humora, kako bih dedramatizovao atmosferu zatočenosti.“

Profit...

Atmosferu koja će, kad-tad, ustupiti mjesto normalnosti. Šta god ona podrazumijevala u postpandemijskom vremenu.

Za profesionalni sport ta normalnost biće – iščašena. Po sistemu spojenih sudova, recesija svjetske ekonomije će se prelići na sve oblasti, plaveći ih.

Subjektivni osjećaj je da nije mnogo prošlo otkada su takmičari na olimpijskim igrama nastupali sa etiketom amatera; objektivno: sport je prerastao u visokoprotabilnu privrednu granu. Koja, procjenjuje Njujork tajms, globalno vrijedi 160 milijardi dolara (Futterman, Draper, Belson, & Blinder, 2020) i, izdvojimo primjer, u njemačkoj fudbalskoj Bundes ligi generiše 56.000 radnih mjesta.

Granu koju čeka tektonski poremećaj u finansiranju. Prvi udar, neposredni, osjeća se: prekid sezone NBA lige nosi potencijalni gubitak od 700 miliona dolara, a tzv. fudbalskih Liga petice 4 milijardi eura.

Naredni, koji će se ispoljiti kroz smanjenje postojećih sponzorskih i ugovora od TV prava, zarade od ulaznica, te marketinških aktivnosti – odraziće se na poslovanje u narednim godinama. I odražava se.

Sedmostruki slovački fudbalski šampion Žilina je od 1. aprila u postupku likvidacije. Trećini francuskih profesionalnih fudbalskih klubova prijete bankrot. Kada je i Barselona, sa godišnjim budžetom iznad milijardu eura, prinuđena da igračima smanji mjesečne plate za 70 odsto, nazire se kovitlac predstojeće krize, koja će ščepati svjetski sport.

„Fudbal neće doživjeti krah, nego – korekciju. Mislim da će obrt sredstava da padne za 20-30 odsto“, kaže nam Ljubomir Radanović, proslavljeni jugoslovenski reprezentativac, osvajač olimpijske bronzne, već decenijama žitelj Belgije. I dalje vezan za fudbal, sada kao agent.

„Postoji magični trougao: teren, TV, navijači. Dosad je važno: ako nemaš publiku, ne prati te TV. Ako te ne prati TV, ne možeš da budeš veliki klub. Pandemija je poremetila te odnose. Biće prazni stadioni – do kada, pitanje je – drukčiji osjećaj, koji niko ne voli. Navijači će i dalje da strastveno prate svoje klubove. Ali, sada će to biti u smislu: sjedite kući, nemojte da dolazite na stadione, a plaćaćete da biste gledali utakmice u svojim domovima.“

Ceh će dijeliti i povezano oblasti, poput sportskog turizma, koji je bio u ekspanziji: suma od 2,44 milijardi eura, koliko je

Španija – teško pogođena zarazom – prihodovala 2018. godine, u aprilu 2020. zvuče kao bolno prisjećanje na stanje „redovnosti“.

...i entuzijizam

U kolikoj mjeri će patiti sport u Crnoj Gori, posebnim zakonom, usvojenim 26. juna 2018, označen kao „djelatnost od javnog interesa“? A čije finansiranje se odvija prema kombinovanom modelu, uključujući javna sredstva – iz državnog i opštinskih budžeta – i, u praksi znatno manjim dijelom, privatni kapital.

Kao bitna odlika, crnogorski sport nije profitabilan i ne troši puno. Budžet Ministarstva sporta za 2020. je 8,65 miliona eura; Glavni grad Podgorica namijenila je sportskim aktivnostima 1,25 miliona. Orijentir za pretpostavku da je suma koju privlači sport u Crnoj Gori višestruko manja od godišnje plate Mesija u Barceloni (70 miliona eura).

Što može da bude komparativna prednost.

„Možda će zazvučati paradoksalno, ali smatram da će kriza više da pogodi veće sportske sisteme. Tu, prije svega, mislim na klubove primarno finansirane od prodaje ulaznica, TV prava i transfera igrača“, stav je Vida Đakonovića, predsjednika Lovčena, najtrofejnijeg crnogorskog muškog rukometnog kluba.

„Njihovi gubici već se mjere u milionima eura i za očekivati je da će to direktno da utiče na politiku transfera i plata igrača, odnosno na smanjivanje iznosa obeštećenja i zarada.“

Crnogorski klubovi ne spadaju u tu kategoriju.

„Svakako ćemo osjetiti posljedice krize i ‘prestrojavanja’, ali, nadam se, u značajno manjoj mjeri. Puno toga zavisiće od stava, prvenstveno, Ministarstva sporta, i lokalnih samouprava kao osnivača klubova. Kako nijesu u pitanju iznosi koji bi, na bilo koji način, doveli u pitanje funkcionisanje finansijera, očekujem da ćemo i ubuduće nastaviti građenje sistema koji će u dogledno vrijeme postati samoodrživ.“

Manjak novca dodatno će naglasiti okretanje vlastitim resursima, odnosno...

„Još kvalitetnijem radu sa mlađim kategorijama, kao bazom svakog značajnijeg projekta. U klubovima poput našeg, a mislim da je tako sa praktično svim rukometnim klubovima u Crnoj Gori, izuzimajući možda ŽRK Budućnost, kao potpuno uređenim sistemom, sve zavisi od entuzijazma pojedinaca. Toga, koliko god bilo teško, jer podrazumijeva ogromna lična odricanja, siguran sam da nam neće nedostajati. Sportski entuzijizam je ekonomski nemjerljiva kategorija, na koju ni pandemija neće uticati.“

Mogla bi da se, ipak, odrazi na segmente koja traže veća ulaganja: razvoj infrastrukture i konkurentnost crnogorskih klubova u regionalnim i kontinentalnim takmičenjima.

Homo sporticus

Starogrčka riječ „krisis“ – prevod nije potreban – značila je odvajanje, priliku, izbor, prosuđivanje, odluku.

Kakvu priliku nudi kriza proistekla iz pandemije korona virusa?

„Fudbal će se vratiti, a kada se to desi, slavićemo zajedno izlazak iz noćne more“, kazao je 2. aprila predsjednik Fife Đani Infantino u intervjuu za italijansku novinsku agenciju ANSA.

„Fudbal“ zamijenimo riječju „sport“: značenje se ne mijenja.

„Moraćemo zajedno da usvojimo lekciju: fudbal nakon virusa

će biti potpuno drukčiji... inkluzivniji, društveno osjetljiviji, pružaće veću podršku, biti povezani sa pojediničnim državama, u isto vrijeme globalniji, manje arogantan... Bićemo humaniji, bolji i više usmjereni ka pravim vrijednostima“ (Infantino, 2020).

Spisak lijepih želja?

Nadanja da će karantinski doživljaj imati katarzično dejstvo na vrhunski sport, koji će da prekine bjesomučnu potragu za profitom i „povrati dušu“, ne djeluju utemeljeno. Istorijski procesi nisu reverzibilni: od akvarijuma možete da napravite riblju čorbu; ne i od riblje čorbe akvarijum.

Nova iskustva vodiće ka strukturnim tumbanjima, podstičući tradicionalne sportove na dinamičniji razvoj, mijenjanje pravila, brže usvajanje tehnoloških inovacija, udvaranje eri u kojoj striming servisi osvajaju tržište i pažnju korisnika. Sport je, uostalom, pokazao da je žilav, prilagodljiv. I – neophodan.

Svijet – novi, da li i vrlji? – će se nepovratno promijeniti.

Po pesimističkom scenariju postaće nepovjerljiviji, zatvoreni, isparcelisaniji, klaustrofobičniji; po optimističkom otvoreniji, solidarniji, otporniji, osjetljiviji na društveno-ekonomske nejednakosti, brižniji za svoju budućnost i planetu koju naseljava.

Ali, šta god bilo, neće se promijeniti ljudska potreba da se kreće i povezuje, da se u fizičkoj aktivnosti pronalazi sredstvo i cilj, smisao i svrha; stremi univerzalnim humanim vrijednostima, traga za uzorima i uzdiže ih, da se prepušta navijačkim strastima... Bude Homo sporticus.

Potreba da se igra i raduje sportu, baveći se njime ili ga posmatrajući, uvjeravajući se – ili hrabreći? – iznova i iznova kako su ograničenja, baš kao i strahovi, najčešće samo iluzija.

Acknowledgements

There are no acknowledgements.

Conflict of Interest

The authors declare that there are no conflicts of interest.

Received: 30 April 2020 | **Accepted:** 20 May 2020 | **Published:** 17 July 2020

References

- John, E. (n.d.). *Elton John's Beautiful "Cage The Songbird," Featured Crosby & Nash*. Retrieved from ClassicRockHistory.com website: <https://www.classicrockhistory.com/elton-johns-beautiful-cage-the-songbird-featured-crosby-nash/>
- UEFA, the European Club Association, European Leagues and FIFPRO Europe. (2020, March 17). Resolution of the European football family on a coordinated response to the impact of the COVID-19 on competitions. Retrieved from Uefa.com website: <https://www.uefa.com/insideuefa/about-uefa/news/newsid=2641077.html>
- Wilson, M., Walsh, V., & Parkin, B. (2017). *Sport and the brain: The science of preparing, enduring and winning*. London: Academic Press.
- World Health Organization. (2010). *Global Recommendations on Physical Activity for Health*. Geneva: World Health Organization.
- Gratton, C., & Kokolakis, T. (2012). *The effects of the current economic conditions on sport participation*. Sheffield: SIRC, University of Sheffield.
- Futterman, M., Draper, K., Belson, K., & Blinder, A. (2020, March 14). *The Financial Blow of the Coronavirus on Sports*. Retrieved from The New York Times website: <https://www.nytimes.com/2020/03/14/sports/sports-coronavirus-impact.html>
- Infantino, G. (2020, April 2). *Infantino 'dobbiamo seguire regole, tornerà tempo calcio'*. Retrieved from ANSA.it website: https://www.ansa.it/sito/notizie/sport/calcio/2020/04/02/infantino-dobbiamo-seguire-regole-tornera-tempo-calcio_1f90fcc-7074-4f85-86af-6c5b94c77287.html